

СВІТОГЛЯД ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Євтух Микола Борисович,
дійсний член (академік) НАПН України
доктор педагогічних наук, професор
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID 0000-0001-6116-4760

Вступ. У контексті історичного дослідження проблема просвітництва чітко розкривається у творчості Лесі Українки. Її світоглядні бачення, простежується видатною українською поетесою, яка не могла обминути тих важливих і наболілих питань в галузі освіти і виховання, які висувалися прогресивною інтелігенцією за її життя. У творах Леся Українка гостро критикувала всіх, хто перешкоджав розвитку народної освіти, правильному навчанню і вихованню дітей і молоді. Поетеса боролася за навчання українських дітей в школах їх рідною мовою, виступала проти заборони кращих підручників для учнів, виступала на захист народних учителів, за поліпшення їх політичних прав і матеріально-побутових умов. Леся Українка не могла обминути тих важливих і наболілих питань в галузі освіти і виховання, які висувалися прогресивною інтелігенцією за її життя. Саме тому розгляд світогляду Лесі Українки є на часі актуальним, оскільки несе в собі великі ідеї, бачення на покращення в освіті, в розвитку вивчення української мови, виховання патріотизму, хвилювання за долю народу, за кожную людину, дитину.

Метою роботи є проблема осмислення світогляду Лесі Українки щодо системи шкільної освіти на прикладах педагогічних ідей минулого української педагогічної національної школи і педагогічної думки України.

Матеріали та методи. Для визначення теоретичних основ обраної проблеми опрацьовано джерельну базу досліджуваного періоду, філософську, психологічну та історико-педагогічну літературу.

Результати і обговорення. Нині найбільш актуальних серед сучасників просвітників і націоналістів викликає Леся Українка. Лариса Петрівна Косач додала нової енергії в творчий доробок Тараса Шевченка та Івана Франка, й зуміла стати не тільки їхньою послідовницею, а й дієвою, невпинно полемізуючою сучасницею.

Лесі Українки світогляд - це своєрідне, дієве поєднання як філософії екзистенціалізму, так би позитивізму. Екзистенціалізм спонукав її до пошуку глибинних первнів національної ідеї у суспільному та персональному полі. Позитивізм давав мотивацію перетворювати ідеї у практичні вольові імпульси. Позитивістська формула вчитися описувати предмети, а не тільки пізнавати, впливала на пошуки нових форм літературної діяльності. Не менш важливою була позитивістська теза конкретизувати наміри філософських пошуків чіткою метою були бажання мислити про світ в найглобальніших масштабах. Леся Українка надала цій рекомендації практичного завдання. Просвітниця в політичних програмах конкретно визначила необхідні соціальні переміни, які полегшать життя конкретній людині чи соціальній групі.

Леся Українка обстоювала комплексні програми великих та малих справ, вимагала масштабної діяльності зі зміни політичного устрою та водночас конкретних дієвих вимог щодо полегшення матеріального становища та активізації освітньої і культурної діяльності рідною мовою. Її праці «Політика і етика», «Утопія в белетристиці», «Державницький лад» та «Джон Мільтон» та інші показали високий рівень інтелектуальної високої кваліфікації при аналізі загальноєвропейських та українських соціально-економічних та політичних проблем в Україні.

Леся Українка жила і творила власне світобачення. У неї були конкретні дії, мотиви і власне бачення на зміни в майбутньому. Політичні сили та академічні її думки вона черпала від них своїх великих попередників, її думки та енергія звеличувалася за рахунок підтримки великих вітчизняних учених. Леся Українка була соціал-демократкою, коли прагнула захищати суспільні групи, класи, народ в цілому. Поетеса боролася за навчання українських дітей в

школах їх рідною мовою, виступала проти заборони кращих підручників для учнів, виступала на захист народних учителів, за поліпшення їх політичних прав і матеріально-побутових умов. Вона ж використовувала ідеї та термінологію Ніцше, коли прагнула захистити окрему людину, якої позбавляють індивідуальності.

Леся Українка була лідером в академічній філософській думці, вона була і є в числі перших, які власною літературою, поезією, культурою в цілому розвивали, обстоювали та народжували нові філософські ідеї, що увійшли у скарбницю світової та української думки. Її світогляд був глибокий і широкий, що жив, живе і буде жити вічно.

Підсумок. Висвітлено надзвичайно цінні думки світогляду Лесі Українки, яка гостро критикувала всіх, хто перешкоджав розвитку народної освіти, правильному навчанню і вихованню дітей і молоді. Педагогічна творчість, світогляд Лесі Українки несе в собі уособлення ідентичності і величності її постаті. Будучи великим патріотом вона боролася за кожную особистість, вільну і щасливу Україну, а її світогляд розкривається у численних, глибинних працях, які і нині мають велике, світове та освітнє і виховне значення.